

POSTANOWIENIE

Dnia 27 sierpnia 2024 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Halina Kiriło

w sprawie z odwołania M. D.
przeciwko Zakładowi Ubezpieczeń Społecznych Oddziałowi w Tomaszowie
Mazowieckim
o zasiłek chorobowy,
po rozpoznaniu na posiedzeniu niejawnym w Izbie Pracy i Ubezpieczeń
Społecznych w dniu 27 sierpnia 2024 r.,
skargi kasacyjnej ubezpieczonego od wyroku Sądu Okręgowego - Sądu Pracy
i Ubezpieczeń Społecznych w Piotrkowie Trybunalskim
z dnia 19 kwietnia 2023 r., sygn. akt V Ua 6/23,

odmawia przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania.

UZASADNIENIE

Sąd Okręgowy w Piotrkowie Trybunalskim wyrokiem z 19 kwietnia 2023 r. oddalił apelację M. D. od wyroku Sądu Rejonowego w Piotrkowie Trybunalskim z 5 stycznia 2023 r., oddalającego odwołanie od decyzji Zakładu Ubezpieczeń Społecznych Oddziału w Tomaszowie Mazowieckim z 22 sierpnia 2022 r., którą odmówiono wnioskodawcy prawa do zasiłku chorobowego za okres od 21 czerwca 2022 r. do 23 sierpnia 2022 r. W uzasadnieniu decyzji organ rentowy wskazał, że wnioskodawca jako funkcjonariusz Służby Więziennej nie podlegał ubezpieczeniu chorobowemu od 1 września 2009 r.

M. D. wniósł skargę kasacyjną od wyroku Sądu Okręgowego w Piotrkowie Trybunalskim, zaskarżając orzeczenie w całości i opierając skargę na podstawach:

1) naruszenia prawa materialnego: (-) art. 6 ust. 1 i art. 11 ust. 1 i 2 ustawy z 13 października 1998 r. o systemie ubezpieczeń społecznych (jednolity tekst: Dz.U. z 2023 r., poz. 1230 ze zm.; dalej jako ustawa systemowa) w związku z art. 67 ust. 1 i 2 i w związku art. 32 ust. 1 i 2 Konstytucji RP, przez ich niezastosowanie w niniejszej sprawie i przyjęcie, że skarżący nie posiada prawa do zabezpieczenia społecznego w razie niezdolności do pracy ze względu na chorobę, co stanowi jego nierówne traktowanie w porównaniu z obywatelami korzystającymi z tego prawa; (-) art. 1 ust. 1 i art. 6 ust. 1 ustawy z dnia 25 czerwca 1999 r. o świadczeniach pieniężnych z ubezpieczenia społecznego w razie choroby i macierzyństwa (jednolity tekst: Dz.U. z 2022 r., poz. 1732 ze zm.; dalej jako ustawa zasiłkowa), przez ich błędną wykładnię i niezastosowanie w niniejszej sprawie, co spowodowało przyjęcie, że M. D. nie posiada prawa do zasiłku chorobowego za okres od 21 czerwca 2022 r. do 23 sierpnia 2022 r., podczas gdy skarżący prawo do tego zasiłku chorobowego posiada, bowiem art. 168 ustawy z dnia 9 kwietnia 2010 r. o Służbie Więziennej (jednolity tekst: Dz.U. z 2022 r., poz. 2470 ze zm.) nie wyklucza przedmiotowego prawa, lecz reguluje tylko i wyłącznie kwestie dotyczące składek na ubezpieczenie emerytalne i rentowe funkcjonariusza, którego stosunek służby ustał, a nie spełnia on warunków do nabycia prawa do emerytury policyjnej lub policyjnej renty inwalidzkiej, ani też art. 60c ust. 1 wskazanej ustawy prawa tego nie wyklucza, bowiem reguluje on tylko i wyłącznie zabezpieczenie funkcjonariusza na wypadek jego niezdolności do pracy w trakcie trwania służby, a zatem w przypadku skarżącego zachodzi konieczność stosowania ustawy zasiłkowej, bowiem w jego przypadku znajduje się uzasadnienie aksjologiczne do jej zastosowania; (-) art. 1 ust. 1 i art. 6 ust. 1 ustawy z dnia 25 czerwca 1999 r. o świadczeniach pieniężnych z ubezpieczenia społecznego w razie choroby i macierzyństwa z związku z art. 97 ust. 1 pkt 3 ustawy z dnia 9 kwietnia 2010 r. o Służbie Więziennej, przez ich błędną wykładnię i zastosowanie, co spowodowało przyjęcie, że z uwagi na zakończenie z M. D. stosunku służby na skutek skazania go prawomocnym wyrokiem sądu na karę pozbawienia wolności, co powoduje to, iż nie posiada on prawa do zasiłku chorobowego oraz przyjęcie, że gdyby stosunek

służby z M. D. został rozwiązany z innej przyczyny niezawinionej przez niego, miałby on prawo do rocznego uposażenia po ustaniu stosunku służby oraz odprawy, podczas gdy uposażenie po ustaniu stosunku służby i odprawa należne funkcjonariuszowi nie posiadają charakteru świadczenia zabezpieczającego na czas choroby i przyznawane są w innych okolicznościach i w oparciu o inne przesłanki aniżeli choroba funkcjonariusza; 2) naruszenia przepisów postępowania, które mogło mieć wpływ na wynik sprawy, skutkującego nieważnością postępowania, o której mowa w art. 379 pkt 4 w związku z art. 391 § 1 k.p.c., a polegającego na tym, że skład sądu orzekającego był sprzeczny z przepisami prawa, bowiem sprawa została rozpoznana przez Sąd drugiej instancji w składzie jednego sędziego, ukształtowanym na podstawie art. 15z¹ ust. 1 pkt 4 ustawy z dnia 2 marca 2020 r. o szczegółowych rozwiązaniach związanych z zapobieganiem, przeciwdziałaniem i zwalczaniem COVID-19, innych chorób zakaźnych oraz wywołanych nimi sytuacji kryzysowych (jednolity tekst: Dz.U. z 2021 r., poz. 2095 ze zm.), podczas gdy skład ten powinien być być składem trzyosobowym, a skutkiem rozpoznania sprawy przez skład jednoosobowy było ograniczenie prawa do sprawiedliwego rozpatrzenia sprawy (art. 45 ust. 1 Konstytucji RP), ponieważ tak ustalony skład sądu nie był konieczny dla ochrony zdrowia publicznego (art. 2 i art. 31 ust. 3 Konstytucji RP).

W związku z powyższymi podstawami, skarżący wniósł o uchylenie zaskarżonego wyroku i zniesienie postępowania przed Sądem drugiej instancji jako dotkniętego nieważnością; ewentualnie wniósł o uchylenie zaskarżonego wyroku w całości i orzeczenie co do istoty sprawy przez ustalenie, że odwołujący się posiada prawo do zabezpieczenia społecznego w razie niezdolności do pracy ze względu na chorobę, a w konsekwencji - przyznanie skarżącemu prawa do zasiłku chorobowego za okres od 21 czerwca 2022 r. do 23 sierpnia 2022 r.; ewentualnie o uchylenie w całości zaskarżonego wyroku i przekazanie sprawy do ponownego rozpoznania Sądowi Okręgowemu w Piotrkowie Trybunalskim, a także o zasądzenie od organu rentowego na rzecz skarżącego kosztów postępowania, w tym kosztów zastępstwa prawnego według norm prawem przepisanych.

We wniosku o przyjęciu skargi kasacyjnej powołano się na nieważność postępowania oraz na oczywistą zasadność skargi.

Organ rentowy nie wniósł odpowiedzi na skargę kasacyjną.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Skarga kasacyjna nie kwalifikowała się do przyjęcia celem jej merytorycznego rozpoznania.

Sąd Najwyższy, jako sąd kasacyjny, nie jest sądem powszechnym trzeciej instancji, zaś skarga kasacyjna nie jest środkiem zaskarżenia przysługującym od każdego rozstrzygnięcia sądu drugiej instancji kończącego postępowanie w sprawie, a to z uwagi na przeważający w charakterze skargi kasacyjnej element interesu publicznego. Zgodnie z takim modelem skargi kasacyjnej, jej rozpoznanie następuje tylko z przyczyn kwalifikowanych, wymienionych w art. 398⁹ § 1 k.p.c. W konsekwencji tego, w art. 398⁴ § 2 k.p.c. wśród istotnych wymagań skargi kasacyjnej ustawodawca wymienił obowiązek złożenia wniosku o przyjęcie skargi do rozpoznania i jego uzasadnienie. Wymóg ten wiąże się z tzw. przedsądem, polegającym między innymi na możliwości odmowy przez Sąd Najwyższy przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania (art. 398⁹ § 2 k.p.c.), a jego spełnienie powinno przybrać postać wyodrębnionego wyводу prawnego, w którym skarżący wykaże, jakie występujące w sprawie okoliczności pozwalają na uwzględnienie wniosku o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania i jednocześnie uzasadnieniu, dlaczego odpowiadają one ustawowemu katalogowi przesłanek.

Zgodnie z art. 398⁹ § 1 k.p.c., Sąd Najwyższy przyjmuje skargę kasacyjną do rozpoznania, gdy w sprawie występuje istotne zagadnienie prawne, istnieje potrzeba wykładni przepisów prawnych budzących poważne wątpliwości lub wywołujących rozbieżności w orzecznictwie sądów, zachodzi nieważność postępowania lub skarga kasacyjna jest oczywiście uzasadniona.

W razie powołania przesłanki przedsądu, jaką jest oczywista zasadność skargi kasacyjnej, należy w motywach wniosku zawrzeć wywód prawny wyjaśniający, w czym wyraża się owa oczywistość i przedstawić argumenty na poparcie tego twierdzenia (postanowienia Sądu Najwyższego: z dnia 26 kwietnia 2006 r., II CZ 28/06, LEX nr 198531; z dnia 10 sierpnia 2006 r., V CSK 204/06, LEX nr 421035; z dnia 9 stycznia 2008 r., III PK 70/07, LEX nr 448289; z dnia

11 stycznia 2008 r., I UK 283/07, LEX nr 448205; z dnia 3 kwietnia 2008 r., II PK 352/07, LEX nr 465859 i z dnia 5 września 2008 r., I CZ 64/08). O ile dla uwzględnienia skargi wystarczy, że jej podstawa jest usprawiedliwiona, to dla przyjęcia skargi do rozpoznania niezbędne jest wykazanie kwalifikowanej postaci naruszenia przepisów prawa materialnego lub procesowego, polegającej na jego oczywistości widocznej *prima facie*, przy wykorzystaniu podstawowej wiedzy prawniczej, bez potrzeby wchodzenia w szczegóły czy dokonywania pogłębionej analizy tekstu wchodzących w grę przepisów i doszukiwania się ich znaczenia (postanowienia Sądu Najwyższego: z dnia 16 września 2003 r., IV CZ 100/03, LEX nr 82274; z dnia 22 stycznia 2008 r., I UK 218/07, LEX nr 375616; z dnia 26 lutego 2008 r., II UK 317/07, LEX nr 453107; z dnia 9 maja 2008 r., II PK 11/08, LEX nr 490364; z dnia 21 maja 2008 r., I UK 11/08, LEX nr 491538 i z dnia 9 czerwca 2008 r., II UK 38/08, LEX nr 494134).

Zarzut skarżącego jest całkowicie chybiony. Skarżący jako funkcjonariusz Służby Więziennej nie podlegał ubezpieczeniom społecznym, gdyż nie posiadał do tego jakiegokolwiek tytułu określonego w art. 6 ust. 1 ustawy o systemie ubezpieczeń społecznych. Przepis, na którym odwołujący się buduje swoją argumentację, tj. art. 168 ustawy o Służbie Więziennej, nie daje podstaw do objęcia skarżącego ubezpieczeniem chorobowym. Stanowi on jedynie o przekazaniu składek na ubezpieczenie emerytalne i rentowe po ustaniu stosunku służbowego. Stosunek służby nie jest tytułem podlegania ubezpieczeniom społecznym, gdyż nie jest wymieniony w art. 6 ust. 1, a w kontekście sprawy – także w art. 11 ust. 1 ustawy o systemie ubezpieczeń społecznych.

Konstytucyjne prawo do zabezpieczenia społecznego (art. 67 Konstytucji) wobec funkcjonariuszy jest realizowane ustawą z dnia 18 lutego 1994 r. o zaopatrzeniu emerytalnym funkcjonariuszy Policji, Agencji Bezpieczeństwa Wewnętrznego, Agencji Wywiadu, Służby Kontrwywiadu Wojskowego, Służby Wywiadu Wojskowego, Centralnego Biura Antykorupcyjnego, Straży Granicznej, Straży Marszałkowskiej, Służby Ochrony Państwa, Państwowej Straży Pożarnej, Służby Celno-Skarbowej i Służby Więziennej oraz ich rodzin (jednolity tekst: Dz.U. z 2023 r., poz. 1280 ze zm.).

Wnioskodawca M. D. w okresie od 1 września 2009 r. do 21 czerwca 2022 r. pełnił służbę jako funkcjonariusz Służby Więziennej w Areszcie Śledczym w P., a świadczenia domaga się za okres od 21 czerwca 2022 r. do 23 sierpnia 2022 r.

Tymczasem powołana ustawa zaopatrzeniowa nie przewiduje świadczenia należnego z tytułu niezdolności do pracy zaistniałej po ustaniu stosunku służby.

Po ustaniu stosunku służby skarżący nie legitymował się żadnym tytułem ubezpieczenia społecznego, a więc nie mogła być wobec niego zrealizowana norma z art. 6 ust. 1 ustawy zasiłkowej, gdyż zasiłek chorobowy przysługuje ubezpieczonemu, który stał się niezdolny do pracy z powodu choroby w czasie trwania ubezpieczenia chorobowego.

Z art. 67 ust. 1 Konstytucji RP nie da się wyprowadzić konstytucyjnego prawa do konkretnej postaci świadczenia społecznego ubezpieczenia społecznego. Podstawą ewentualnych roszczeń osób ubiegających się o konkretną formę zabezpieczenia społecznego mogą być przepisy ustaw regulujące szczegółowo te kwestie, a nie powołany przepis ustawy zasadniczej, który upoważnia ustawodawcę do określenia zakresu i form zabezpieczenia społecznego.

Skarżący oparł także wniosek o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania na przesłance nieważności postępowania (art. 398⁹ § 1 pkt 3 k.p.c.), z uwagi na rozpoznanie sprawy w składzie jednego sędziego. Nie można jednak uznać, że przesłanka ta występuje w rozpoznawanej sprawie.

Godzi się przypomnieć, że Sąd Najwyższy w uchwale składu siedmiu sędziów z dnia 26 kwietnia 2023 r., III PZP 6/22 (LEX nr 3523123), której nadano moc zasady prawnej stwierdził, że rozpoznanie sprawy cywilnej przez sąd drugiej instancji w składzie jednego sędziego, ukształtowanym na podstawie art. 15z¹ ust. 1 pkt 4 ustawy COVID-19, ogranicza prawo do sprawiedliwego rozpatrzenia sprawy (art. 45 ust. 1 Konstytucji RP), ponieważ nie jest konieczne dla ochrony zdrowia publicznego (art. 2 i art. 31 ust. 3 Konstytucji RP) i prowadzi do nieważności postępowania (art. 379 pkt 4 k.p.c.). Istotne jest jednak, że według Sądu Najwyższego przyjęta w uchwale wykładnia prawa obowiązuje od dnia jej podjęcia i wiąże z oceną skutków orzeczeń wydanych po dniu 26 kwietnia 2023 r. w składach jednoosobowych, gdy w świetle Kodeksu postępowania cywilnego w związku z art. 45 Konstytucji RP właściwy był skład kolegialny. Uznanie wszystkich

orzeczeń wydanych do dnia 26 kwietnia 2023 r. w składzie, o którym mowa w art. 15zzs¹ ust. 1 pkt 4 ustawy COVID-19, za dotknięte nieważnością z uwagi na naruszenie prawa strony do sądu wskutek wydania orzeczenia przez sąd orzekający w składzie jednoosobowym, zostało ocenione przez Sąd Najwyższy za niepożądane ze społecznego punktu widzenia. Zmuszałoby bowiem wielu obywateli do ponoszenia kosztów i trudów ponownego rozpoznawania spraw lub powtarzania postępowań już zakończonych niezależnie od tego, czy z perspektywy prawa materialnego rozstrzygnięcie było rzeczywiście wadliwe. Ponadto możliwość wzruszania orzeczeń tylko z powodu dotychczasowego respektowania regulacji art. 15zzs¹ ust. 1 pkt 4 ustawy COVID-19 - bez uwzględnienia kontekstu konstytucyjnego - nadszarpnęłaby również wizerunek sądów. Z tych względów, w pełni akceptując argumentację zawartą chociażby w uchwale pełnego składu Sądu Najwyższego z dnia 28 stycznia 2014 r., BSA I-4110-4/13 (OSNC 2014 nr 5, poz. 49), Sąd Najwyższy uznał, że ochrona dobra i interesów obywateli, jako najwyższa wartość konstytucyjna (art. 1 Konstytucji RP), a także powaga władzy sądowniczej i jej znaczenie w działalności państwa, nakazuje znieść wsteczne skutki wykładni, która legła u podłoża tej uchwały. A zatem nie można zgodzić się z twierdzeniem skarżącego, że zachodzi nieważność postępowania uzasadniająca przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania, ponieważ Sąd Apelacyjny wydał zaskarżony wyrok w składzie jednoosobowym przed dniem 26 kwietnia 2023 r.

Z powyższych względów na podstawie art. 398⁹ § 2 k.p.c., Sąd Najwyższy odmówił przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania.

[SOP]

[ms]